

Het bestuur van de Werkgroep voor Tertiaire en Kwartaire Geologie nodigt u uit voor de

“Najaarsbijeenkomst”

Datum: zaterdag 2 december 2023

Plaats: Het Oertijdmuseum, Bosscheweg 80, 5283 WB Boxtel

Programma (* in samenspraak met de aanwezigen kan een korte pauze worden ingelast)

- 10:00 – 10:30 Ontvangst
- 10:30 – 11:30 **Visresten onderzoeken: een jonge discipline** door *Wim Wouters, KBIN*
In deze eerste presentatie wordt de opkomst van de ichthyo- archeologie geschetst in de lage landen. De geschiedenis van onderzoek levert meteen een rode draad op voor deze presentatie waarbij directe linken gelegd worden met de studie van de visresten van de stranden. Wat zijn de vereisten voor onderzoek? Vooreerst gaan we in op het verzamelen van archeologische/ fossiele visresten. Hoe en waarom worden referentiecollecties aangelegd? Hoe leren we vissen te identificeren en met welke hulpmiddelen? Waarom zijn vergelijkende studies tussen families en soorten belangrijk? Welk verder onderzoek is mogelijk op visresten: DNA, isotopenonderzoek, ouderdomsbepaling wordt hier summier besproken? Tot slot zoemen we in op de literatuurstudie in brede zin: biologie, ecologie, geografie en geologie en historische geschiedenis.
- 11:30 – 12:30* **Visresten: enkel leuke hebbedingetjes of waardevolle onderzoeksobjecten?**
door *Wim Wouters, KBIN*
Hier gaan we dieper in op wat de visresten ons specifiek aan informatie opleveren. De vondsten van de stranden vertegenwoordigen diverse, ecologische niches: zoetwatervis, zeevis en anadrome/ katadrome vissen. Deze geven al aanduidingen dat we hier materiaal uit verschillende tijdvakken hebben. Hoe ziet de algemene soortenlijst eruit en zijn er verschillen tussen de stranden? Elk strand lijkt een karakteristieke fossiele visfauna op te leveren: klopt dit plaatje met de vondsten van schelpen, vogel- en zoogdierresten? Zijn er gelijkenissen en/ of verschillen tussen dit materiaal en het meer recente? Welke leemtes zijn er nog en hoe kan dit best aangepakt worden door de verzamelaar.
- 12:30 – 14:00 Pauze en gelegenheid voor determinaties en/of bezoek aan het museum.
- 14:00 – 15:30* **Haaiantanden van de Luberon en directe omgeving.** door *Mai Arets*
Mai zal een aantal vindplaatsen laten zien soms met voor die vindplaats specifieke soorten. Mai zal proberen een verklaring te geven waarom er soorten wel of niet worden gevonden op de diverse vindplaatsen. Daarnaast laat Andy de grote verscheidenheid aan vormen van tanden zien en hoe de verschillende soorten zijn te onderscheiden. Tussen de fossielen door laat Mai de recente haaien zien die verwant zijn aan de uitgestorven soorten.
- 15:30 – 16:00 **Een opmerkelijke visotolieten assemblage in de Zanden van Berg in Borgloon.** door *Victor van Hinsbergh, Leiden.*
In het gebied rond Tongeren en Borgloon (Belgisch Limburg) is de overgang tussen de Tongeren group en de Rupel group zichtbaar. Op de Zanden van Alden Biesen/Klei van Henis zijn de Zanden van Berg afgezet. Plaatselijk bevatten de Zanden van Berg bevatten een mariene molluskenfauna met lokale accumulatie van grote doubletten en losse kleppen van *Glycimerus obovata*. Terwijl de molluskenfauna van de Zanden van Berg een aanzienlijk aantal species omvat, is de gekende assemblage van otolieten* in deze afzetting beperkt. In een korte bijdrage wordt een interessante otolieten assemblage (>7000 otolieten, 35 species) uit de Zanden van Berg te Borgloon besproken, met bijzondere aandacht voor hun herkomst.
* *Otolieten zijn specifiek gevormde botjes, die zich in de kop van vissen bevinden en een belangrijke rol spelen bij het horen en evenwichts-regulatie van de vis.*
- 16:00 – 16:30 Korte bijdragen van leden
- 16:30 Afsluiting

Praktische informatie

Het museum is geopend tussen 10:00 en 17:00 uur. Het museum beschikt over een horecagelegenheid, waar u terecht kunt voor sandwiches en belegde broodjes alsook appeltaart, ijsjes, overige kleine versnaperingen en diverse (fris)dranken.

Het museum ligt aan de noordzijde van Boxtel, nabij de snelweg A2. Vanuit zowel 's-Hertogenbosch als Eindhoven neem je op de A2 afslag 25, richting Boxtel. Je komt op de Bosscheweg. Na circa 600 m ligt het Oertijdmuseum aan de linkerzijde. Het museum beschikt over een eigen, gratis, parkeerterrein.

Ook met het OV is het Oertijdmuseum bereikbaar: U kunt met de trein naar Station Boxtel. Vanaf daar is het ongeveer 20 minuten lopen naar het museum. Ook is er de mogelijkheid om vanaf het station met de buurtbus 203 naar halte De Ketting te gaan. Deze halte bevindt zich op 500 meter afstand van het museum. Zie de website <http://www.oertijdmuseum.nl/> voor meer informatie.